

Индекс на активна транспарентност 2023

Скопје, јули 2023 год.

Индекс на активна транспарентност 2023

Издава:

Центар за граѓански комуникации

Лектура:

Татјана Б. Ефтимова

Печати:

Датапонс Скопје

Тираж:

250 примероци

Бесплатен/некомерцијален тираж

ЦИП

Ова истражување се спроведува во рамките на проектот „Мониторинг на јавните набавки“, што го спроведува Центарот за граѓански комуникации, а е финансиски поддржан од Фондацијата Отворено општество – Македонија. Содржината на оваа публикација е одговорност на издавачот и на авторите и не ги одразува ставовите на Фондацијата Отворено општество – Македонија.

Содржина

Резиме	5
Вкупно рангирање според Индексот на активна транспарентност 2023	6
Вовед: Зошто активна транспарентност?	7
Методологија	9
Детална анализа на активната транспарентност за 2023	10
Прилози: Прашалници за мониторинг на институциите	25
Прашалник за истражување на активната транспарентност на министерствата и на Владата за изработка на Индексот на активна транспарентност	24
Прашалник за истражување на активната транспарентност на општините и на Град Скопје за изработка на Индексот на активна транспарентност	26

Кратенки

МВР	Министерство за внатрешни работи
МЕ	Министерство за економија
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МЗ	Министерство за здравство
МЗШВ	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МИОА	Министерство за информатичко општество и администрација
МК	Министерство за култура
МЛС	Министерство за локална самоуправа
МНР	Министерство за надворешни работи
МО	Министерство за одбрана
МОН	Министерство за образование и наука
МП	Министерство за правда
МПСОЗ	Министерство за политички систем и односи со заедниците
МТВ	Министерство за транспорт и врски
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
МФ	Министерство за финансии
РСМ	Република Северна Македонија

Резиме

- Просечната **активна транспарентност** на министерствата, на Владата и на општините за 2023 година изнесува **76 %** (од максимално можни 100 %) и во однос на лани е **подобрена само за 3 процентни поени** (од 73 % на 76 %).
- Својата активна транспарентност годинава **ја подобриле 54 %** од институциите, за разлика од лани, кога се подобриле 81 % од институциите.
- Активната транспарентност на министерствата и Владата изнесува **86 %**, а на општините **74 %**. За разлика од лани, министерствата се подобриле за нецел процентен поен, а општините за 4.
- Како и лани, и годинава само две институции, **Министерството за одбрана и Владата**, имаат по максимални **100 %**, односно ги објавуваат сите предвидени информации од активната транспарентност.
- Две општини, **Велес и Гевгелија**, се наоѓаат на третата позиција, со високи **99 % исполнетост** на обврските за објавување информации според активната транспарентност.
- Меѓу регионите, на првото место изби **Источниот Регион** (со 83 % активна транспарентност), додека на последно место останува **Скопскиот Регион** (со 66 % активна транспарентност).
- **Најмалку информации** и министерствата и општините објавуваат за **финансиите** (општините само 57 % од можни 100 %, а министерствата 62 % од можни 100 %).
- Се влошува состојбата со одговорите на **барањата за слободен пристап до информациите од јавен карактер**, што им беа испратени на сите институции во ист ден и со исто прашање. **Општините** одговорија во просек за **16 дена** (лани за 12 дена), а **министерствата** одговорија за **19 дена** (лани за 16 дена). Само **65 %** од институциите одговорија во рамките на **максималниот законскиот рок** од 20 дена (лани тоа го сторија 93 % од институциите).

Под 'активна транспарентност' се подразбира објавувањето информации на сопствена иницијатива на институциите, без притоа некој да има доставено до нив барање за пристап до тие информации. Постои и законска основа за проактивно објавување информации, која се наоѓа, пред сè, во Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер, но и во низа други закони, како што се Законот за локалната самоуправа, Законот за буџетите, Законот за јавен долг, Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа и др. Освен од регулативата, активната транспарентност произлегува и од добрата практика, а институциите имаат обврски за проактивно објавување информации и од акциските планови во рамките на иницијативата за Партнерство за отворена власт.

Вкупно рангирање според Индексот на активна транспарентност 2023

Ранг	Институција	Резултат
МНОГУ ДОБРА		
1	Министерство за одбрана	100,0 %
1	Влада на РСМ	100,0 %
3	Велес	98,6 %
3	Гевгелија	98,6 %
5	Министерство за финансии	98,1 %
6	Берово	97,1 %
6	Делчево	97,1 %
6	Кичево	97,1 %
6	Кочани	97,1 %
10	Градско	97,1 %
11	Куманово	95,8 %
12	Битола	95,7 %
12	Валандово	95,7 %
12	Кавадарци	95,7 %
15	Карпош	95,7 %
15	МТСП	95,7 %
15	МЗШВ	95,7 %
18	Центар	94,2 %
19	Демир Хисар	92,9 %
20	Илинден	92,8 %
20	Брвеница	92,8 %
20	Центар Жупа	92,8 %
23	Струмица	91,4 %
24	Министерство за здравство	91,3 %
25	МЛС	90,9 %
26	Штип	90,0 %
27	Дебрца	89,9 %
28	Зрновци	89,9 %
29	МЖСПП	89,1 %
29	МИОА	89,1 %
31	Кисела Вода	88,4 %
31	Конче	88,4 %
33	МВР	87,5 %
34	Неготино	87,1 %
35	Гази Баба	87,0 %
35	Василево	87,0 %
35	Министерство за економија	87,0 %
38	Охрид	85,7 %
38	Прилеп	85,7 %
40	Ново Село	82,6 %
40	МОН	82,6 %
42	Пробиштип	81,9 %
43	Крива Паланка	81,4 %
43	Крушево	81,4 %
45	Бутел	81,2 %
45	Липково	81,2 %
47	МТВ	80,4 %
48	Дебар	80,0 %
48	Тетово	80,0 %
ДОБРА		

Ранг	Институција	Резултат
50	Теарце	79,7 %
50	Чешиново-Облешево	79,7 %
52	Министерство за правда	79,2 %
53	Радовиш	78,7 %
53	Свети Николе	78,7 %
55	Вевчани	78,4 %
55	Могила	78,4 %
57	Маврово и Ростуше	76,8 %
58	Македонска Каменица	75,7 %
59	Виница	74,3 %
59	Пехчево	74,3 %
61	Гостивар	72,9 %
62	Босилово	72,5 %
63	Министерство за култура	71,7 %
64	Богданци	71,4 %
65	Чашка	71,0 %
65	Ѓорче Петров	71,0 %
67	Чаир	69,6 %
67	Град Скопје	69,6 %
69	Аеродром	69,0 %
70	Новаци	68,1 %
71	МНР	67,4 %
72	Македонски Брод	67,1 %
73	Петровец	66,8 %
73	Јегуновце	66,8 %
75	Струга	65,7 %
76	Кривогаштани	65,2 %
77	Кратово	64,3 %
77	Ресен	64,3 %
79	Демир Капија	61,4 %
ПРОСЕЧНА		
80	Боговиње	59,4 %
81	Желино	58,0 %
82	Студеничани	56,3 %
83	Ранковце	52,2 %
83	Росоман	52,2 %
83	МПСОЗ	52,2 %
86	Карбинци	50,7 %
86	Старо Нагоричане	50,7 %
88	Дојран	50,0 %
89	Чучер Сандево	49,3 %
90	Шуто Оризари	47,8 %
91	Пласница	46,4 %
92	Сопиште	44,9 %
92	Долнени	44,9 %
94	Сарај	43,5 %
95	Врапчиште	40,6 %
СЛАБА		
96	Зелениково	36,23 %
97	Лозово	30,43 %
98	Арачиново	28,99 %

Вовед: Зошто активна транспарентност?

Под 'активна транспарентност' се подразбира објавувањето информации на сопствена иницијатива на институциите, без притоа некој да има доставено до нив барање за пристап до тие информации. Наспроти тоа, во случаите кога до институцијата се доставува барање за одредена информација, станува збор за 'реактивна транспарентност'.

Потребата од проактивното објавување информации произлегува оттаму што на тој начин се обелоденуваат:

- » информации за регулативата и за одлуките на властите, со што се остварува правото на граѓаните да бидат информирани за своите права и обврски во општеството;
- » информации коишто им се потребни на граѓаните за да бараат одговорност од властите;
- » информации коишто им се неопходни на граѓаните за да можат да учествуваат во процесот на донесувањето одлуки и
- » информации коишто им се потребни на граѓаните за да можат да пристапуваат кон услугите што ги нудат јавните институции.

И самата институција којашто објавува информации врз проактивна основа остварува корист по неколку основи:

- » активната транспарентност ѝ помага на институцијата да биде поодговорна во трошењето на јавните пари;
- » на тој начин институцијата ги промовира принципите на добро владеење и интегритет и
- » институцијата е поефикасна бидејќи подобро управува со информациите со коишто располага.

Се чини дека развојот на техниката и технологиите одат рака под рака и ја помагаат активната транспарентност на институциите, бидејќи начините за дистрибуција на информациите што ги поседуваат институциите, а што се од корист за граѓаните, се побројни и полесно достапни.

Законската основа за активната транспарентност на институциите се наоѓа во Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер. Овој закон, освен што пропишува обврска до институциите да одговорат на барањата за пристап до информации од јавен карактер, содржи и одредби за проактивно објавување информации, односно за самостојно објавување информации.

Натаму, низа други закони пропишуваат обврски за институциите да објавуваат информации врз проактивна основа. Станува збор за одредби во Законот за локалната самоуправа, во Законот за буџетите, во Законот за јавен долг, во Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа и др.

Освен од регулативата, активната транспарентност произлегува и од практиката. Во светот се смета за добра практика кога една институција ги прави достапни до сите граѓани одговорите на прашањата што почесто ги добива во форма на барања за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Доброволно објавените информации им помагаат на граѓанските организации и на истражувачките новинари да изработуваат и да објавуваат истражувања што им помагаат на граѓаните подобро да го разберат функционирањето на институциите, нивните права и обврски, начинот на којшто можат да влијаат врз донесувањето на одлуките што се рефлектираат врз нивното секојдневно живеење и работење, како и полесно да им пристапат на услугите што им ги нуди државата.

Во принцип, една институција може проактивно да ги објави сите информации со коишто располага, освен оние за коишто во законот постојат исклучоци.

Активната транспарентност е релативно нов поим во светот. Оттука, не постојат ниту некои пропишани стандарди за тоа кои сè информации, освен оние пропишани со закон, институциите треба да ги објавуваат. Сепак, анализата на практиката од многу земји упатува на некои минимум информации коишто една институција треба да ги објавува како дел од активната транспарентност.

Кога објавуваат проактивно одредени информации, институциите треба да се раководат од тоа начинот на којшто ги објавуваат информациите да биде исплатлив и ефективен, односно да биде лесно достапен за најширок круг граѓани. Исто така, искрената активна транспарентност подразбира институцијата да ги информира граѓаните и заинтересираните страни за објавените информации и да го поттикнува пристапот до нив и нивното користење.

Проактивно објавените информации треба да бидат лесно достапни и разбирливи, да можат да се употребат, да бидат релевантни (во соработка со граѓанските организации и новинарите, може да се провери кои се релевантни информации) и да се ажурираат редовно.

Врз основа на сево ова, Центарот за граѓански комуникации изработи детална методологија за сеопфатно истражување кое го мери степенот на активна транспарентност на државните институции. Идејата на ова истражување и на рангирањето на институциите во т.н. Индекс на активна транспарентност е да им се помогне на институциите околу тоа кои информации треба да ги објавуваат и да се поттикнат да ги објавуваат тие информации.

Методологија

Истражувањето се спроведува врз основа на претходно изработени методологија и структурирани прашалници за состојбата на исполнетост на обврските за активно објавување на информациите на интернет-страниците на институциите.

Основа за изработката на прашалниците претставуваа законските обврски што ги имаат институциите за објавување информации од разни сфери што се од важност за граѓаните и што влијаат врз нивните животи и работењето. Во оваа смисла, земени се предвид, пред сè, обврските што произлегуваат од Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер и оние обврски од други закони што се однесуваат на трошењето јавни пари.

Истражувањето се прави осма година по ред на институциите што се директни носители на извршната власт на централно и на локално ниво, односно на Владата и на министерствата, и на локалните власти, односно на општините и на Град Скопје.

Имајќи ги предвид различните обврски за активно објавување информации на властите на национално и на локално ниво (општините имаат далеку поголеми обврски во оваа смисла), истражувањето се спроведува врз основа на два прашалници. Едниот прашалник е за министерствата и за Владата, а другиот е за единиците на локалната самоуправа, односно за општините и за Град Скопје. Притоа, прашалникот за Министерството за финансии содржи повеќе прашања, во согласност со повеќето обврски за објавување информации за ова министерство во однос на другите.

Во зависност од важноста, степенот и обемот на објавените информации на интернет-страниците на институциите што се истражуваат, за секое прашање се доделуваат бодови. Освен преку истражување на исполнетоста на обврските за објавување информации според прашалникот, како дел од истражувањето е и тест-барање за слободен пристап до информации од јавен карактер кое се испраќа до сите вклучени институции во истражувањето, заради оценување на навременоста и целосноста на добиените одговори. Максималните бодови што може да ги добие секое министерство и Владата се 48, Министерството за финансии може да добие максимум 54 бодови, а општините и Град Скопје 74.

Иницијалното истражување се спроведе од 20 март до 15 мај 2023 година. Финалното рангирање на институциите е извршено според степенот (процентот) на исполнување на обврските, т.е. според индексот на транспарентност, којшто се добива како однос меѓу бројот на доделени бодови и вкупниот број можни бодови. Притоа, 0 е најнизок ранг, а 100 највисок.

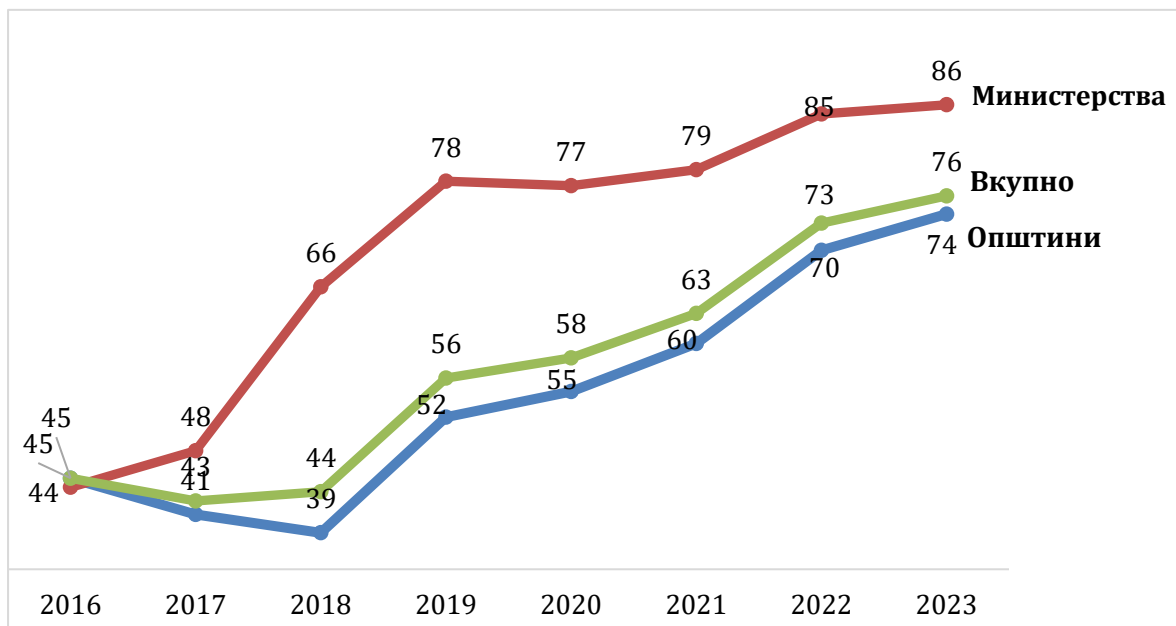
Активната транспарентност на институциите е поделена во пет групи, во зависност од степенот на исполнетост на обврските. Институциите со 80 – 100 % исполнетост се рангирани во групата 'многу добра', оние со 60 – 80 % во групата 'добра', институциите со 40 – 60 % исполнетост се рангирани во групата 'просечна', со 20 – 40 % исполнетост – во групата 'слаба' и со 0 – 20 % – во групата 'многу слаба' активна транспарентност.

Детална анализа на активната транспарентност за 2023

54 % од министерствата и општините ја подобриле својата активна транспарентност годинава во однос на лани.

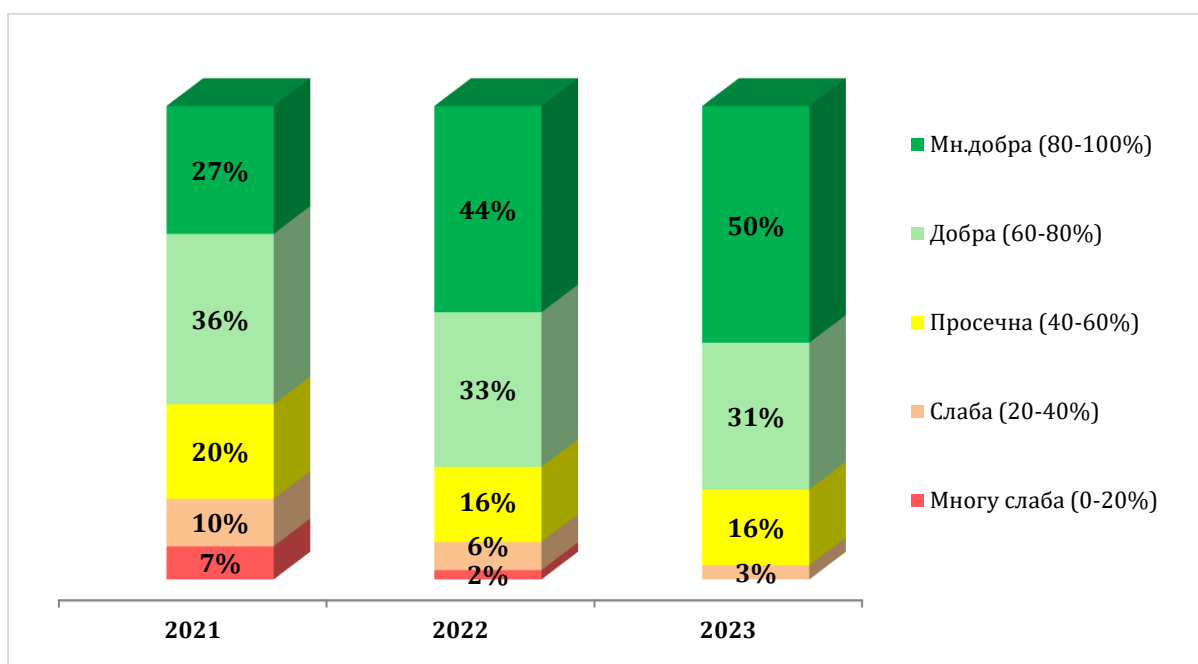
- Просечната активна транспарентност на сите 98 вклучени институции за 2023 година изнесува 76 % (од максимално можни 100 %) и според градацијата на нивоата, спаѓа во **'добра'** активна транспарентност.
- Активната транспарентност во 2023 година, која изнесува 76 %, е подобрена само за 3 процентни поени во однос на лани, кога изнесуваше 73 %.
- Министерствата и натаму објавуваат повеќе информации отколку општините. Иако во 2016 година почнаа од иста основа, односно имаа ниво на активна транспарентност од 45 %, јазот меѓу транспарентноста на министерствата и на општините останува голем. Имено, активната транспарентност на министерствата изнесува 86 %, додека на општините 74 %.

Движење на активната транспарентност по години

- За првпат годинава нема ниту една институција во најслабата група со **'многу слаба'** активна транспарентност, односно со исполнетост на обврските за објавување од 0 % до 20 %.
- За првпат годинава, дури половина од институциите (50 %) се наоѓаат во најдобрата група со **'многу добра'** активна транспарентност, односно со повеќе од 80-процентна исполнетост на обврските за објавување.

Процентуална застапеност на институциите во одделните нивоа на активна транспарентност

АКТИВНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ НА ОПШТИНИТЕ: 19 општини имаат над 90 % активна транспарентност

- Најдобрите две општини, Велес и Гевгелија, имаат активна транспарентност од 99 % и го делат третото место на вкупната ранг-листа на сите институции.
- Дури 36 општини (лани 30) се наоѓаат во најдобрата група на институции со 'многу добра' активна транспарентност, односно со исполнување на обврските за објавување јавни информации од 80 % до 100 %.
- Нема повеќе ниту една општина во најниската група со 'многу слаба' активна транспарентност (лани имаше две).
- Својата транспарентност годинава ја подобриле 47 општини (лани имаше подобрување кај 68 општини).
- Лидери, коишто својата активна транспарентност ја подобриле за повеќе од 30 процентни поени, се Бутел (за 54 %), Кичево (за 37 %) и Неготино (за 31 %), додека најголемо влошување има кај Богданци (17 %).
- Општини се и четирите најлошо рангирани од сите институции.

АКТИВНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ НА МИНИСТЕРСТВОТА И ВЛАДАТА: Стагнира проактивното објавување информации

- По кризната 2020 година, кога имаше минимален пад од 1 поен, ова е досега најмал годишен пораст на активната транспарентност на министерствата и на Владата од само 1 процентен поен.
- Од 16 министерства и Владата, само кај 6 има пораст на исполнетоста на обврските од активната транспарентност (лани кај 11), кај 9 има намалување, додека 2 имаат исти резултати како лани.
- Најдобро рангирани, со 100 % исполнетост на обврските за објавување, и годинава како и лани, се Министерството за одбрана и Владата. Одбрана е веќе трета година најдобра институција и беше првата, тогаш со Општина Карпош, што освоила максимален резултат од 100 % откако се прави рангирањето, односно од 2016 година наваму.
- Најголем годишен пораст на активната транспарентност од 12 процентни поени има кај Министерство за труд и социјална политика. Најголемо намалување од 9 процентни поени има кај Министерството за образование и наука.
- Покрај Министерството за одбрана, уште пет други министерства се со многу високо ниво на активна транспарентност: Министерството за финансии, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за здравство, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство и Министерството за локална самоуправа. На последното место се наоѓа Министерство за политички систем и односи, и покрај постојаното подобрување од година во година.
- Дури 12 министерства се во најдобрата група со 'многу добра' активна транспарентност (исполнетост од 80 % до 100 %), а три во групата со 'добра' активна транспарентност (исполнетост меѓу 60 % и 80 %). Само едно министерство има во групата со 'просечна' активна транспарентност (исполнетост на обврските меѓу 40 % и 60 %).

Рангирање на министерствата според активната транспарентност

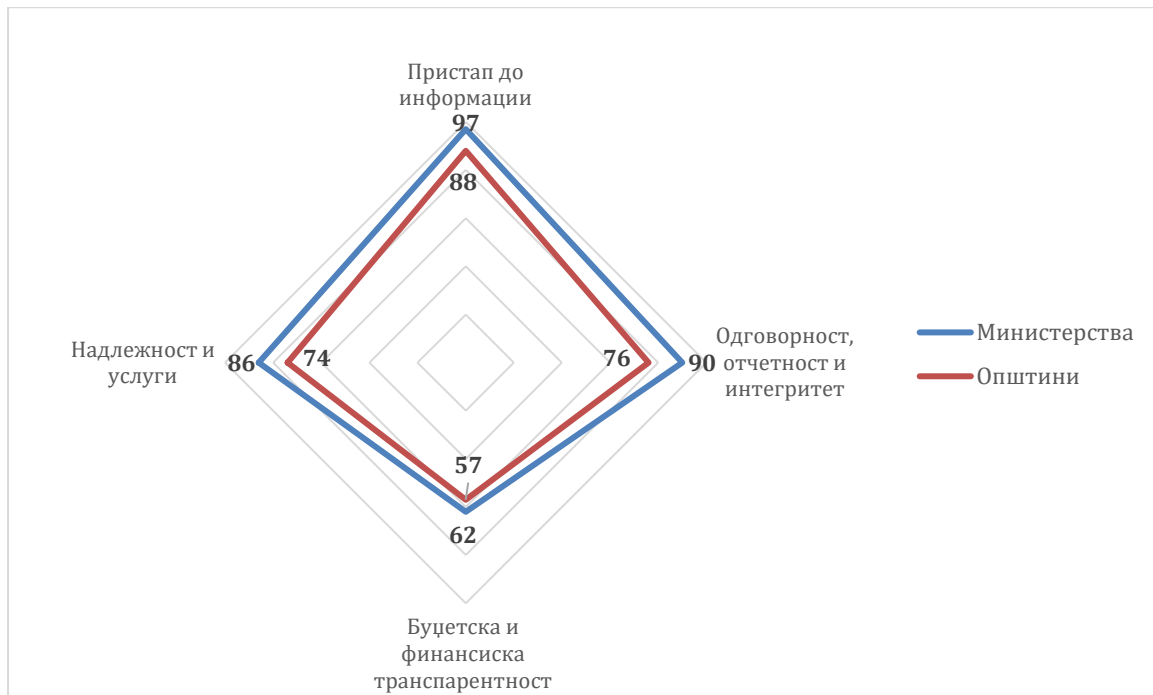
Ранг	Вкупен ранг	Институција	Резултат 2023	Резултат 2022	Промена (% поени)
1	1	Министерство за одбрана	100,0 %	100,0 %	0
1	1	Влада на РСМ	100,0 %	100,0 %	0
3	5	Министерство за финансии	98,1 %	94,4 %	3,7
4	15	Министерство за труд и социјална политика	95,7 %	83,3 %	12,4
4	15	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	95,7 %	91,3 %	4,4
6	24	Министерство за здравство	91,3 %	91,7 %	-0,4
7	25	Министерство за локална самоуправа	90,9 %	95,5 %	-4,6
8	29	Министерство за животна средина и просторно планирање	89,1 %	91,7 %	-2,6

8	29	Министерство за информатичко општество и администрација	89,1 %	89,6 %	-0,5
10	33	Министерство за внатрешни работи	87,5 %	91,7 %	-4,2
11	35	Министерство за економија	87,0 %	81,3 %	5,7
12	40	Министерство за образование и наука	82,6 %	91,7 %	-9,1
13	47	Министерство за транспорт и врски	80,4 %	75,0 %	5,4
14	52	Министерство за правда	79,2 %	83,3 %	-4,1
15	63	Министерство за култура	71,7 %	77,1 %	-5,4
16	71	Министерство за надворешни работи	67,4 %	60,9 %	6,5
17	83	Министерство за политички систем и односи меѓу заедниците	52,2 %	54,3 %	-2,1
		ПРОСЕК	85,8 %	85,3 %	

Најмалку информации се објавуваат за финансиите

- И министерствата и општините објавуваат најмногу информации од областа на пристапот до информации од јавен карактер, а **најмалку за финансиите**.
- Во доменот на **пристапот до информации**, процентот на исполнетост на обврските за активно објавување на овие информации, коишто произлегуваат главно од Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер, кај општините изнесува 88 %, додека кај министерствата и Владата овој процент е значително повисок и изнесува 97 %.
- Кај активното објавување информации од областа **буџетска и фискална транспарентност**, општините исполнуваат 57 %, а министерствата 62 % од обврските за активно објавување информации.
- Во однос на **информациите за прашањата од надлежност и за услугите**, општините имаат просечна исполнетост на обврските за објавување информации од 74 %, а министерствата од 86 %.
- Во однос на информациите во доменот на **одговорност, отчетност и интегритет**, министерствата објавуваат 90 % од предвидените информации, додека општините само 76 %.

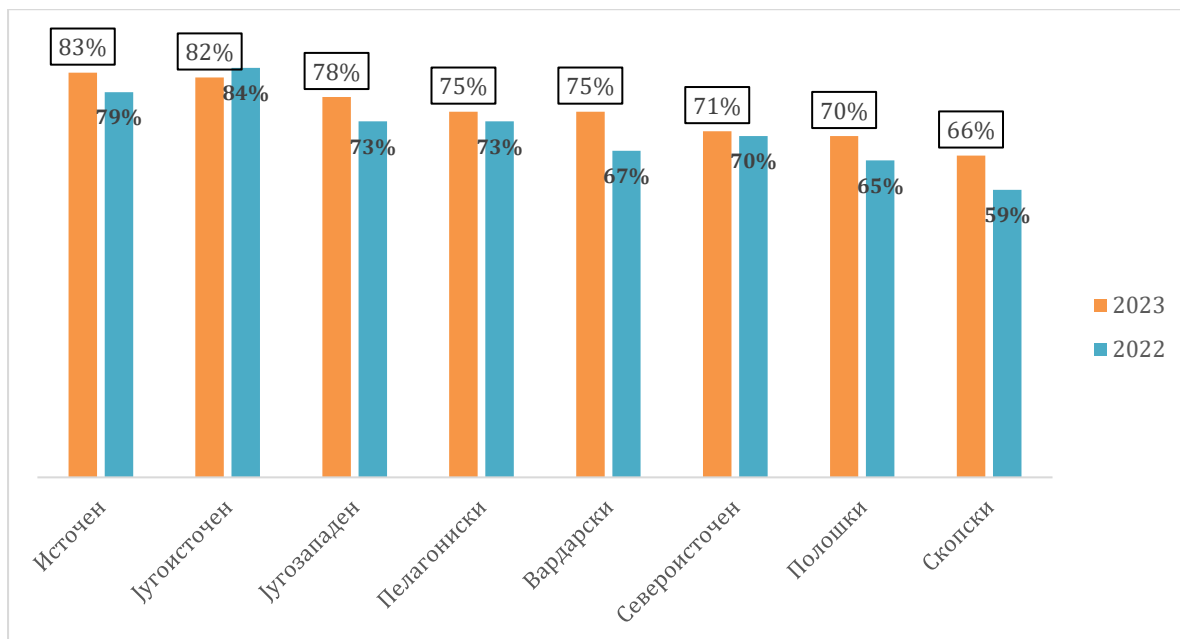
Активна транспарентност по области

РЕГИОНАЛНА СПОРЕДБА: Источниот Регион повторно е најдобар, додека Скопскиот Регион неколку години по ред е на последното место

- Сите региони во земјава, освен Југоисточниот Регион, остварија подобрување на активната транспарентност во 2023 година.
- По ланското второ место, Источниот Регион го поврати долгогодишниот примат според активната транспарентност и повторно изби прв, пред Југоисточниот Регион.
- Југозападниот Регион постојано се подобрува и од некогашното претпоследно место, годинава е на третата позиција.
- Стандардно на крајот се Полошкиот и Скопскиот Регион, иако годинава и двата региони имаат подобрување во однос на лани.

Рангирање на регионите според активната транспарентност

Источен Регион 83 % (лани 79 %)

- По ланскиот пад од првото на второто место, Источниот Регион повторно застана на челната позиција, на која се наоѓаше и претходните три години. Просечното исполнување на обврските од 83 % е подобрување во однос на лани за 4 процентни поени.
- На ланскиот лидер во регионот, Кочани, годинава му се придружија уште две други општини, Берово и Делчево, и сите три имаат по 97 % исполнетост на обврските за објавување информации од активната транспарентност. И годинава веднаш зад нив е Штип, со 90 %.
- Пробиштип и Чешиново-Облешево имаат скок на ранг-листата, и тоа Пробиштип од осмото на шестото место и Чешиново-Облешево од десеттото на седмото место.

Активна транспарентност на општините од Источниот Регион

Ранг	Општина	Резултат
1	Кочани	97,1 %
1	Берово	97,1 %
1	Делчево	97,1 %
4	Штип	90,0 %
5	Зрновци	89,9 %
6	Пробиштип	81,9 %
7	Чешиново-Облешево	79,7 %
8	Македонска Каменица	75,7 %
8	Виница	74,3 %
9	Пехчево	74,3 %
10	Карбинци	50,7 %

Југоисточен Регион 82 % (лани 84 %)

- По ланското прво место, Југоисточниот Регион годинава повторно падна на второто место со 82 %, што е 2 поена помалку од лани. Овој регион годинава е единствениот со влошена активна транспарентност во однос на лани. Намалена транспарентност има кај половина од општините од регионот.
- По три години водство на Валандово, годинава Гевгелија е на лидерското место во регионот. Воедно Гевгелија, заедно со Велес, е и најдобро рангирана општина и трета најдобро рангирана институција во земјава со активна транспарентност од 99 %.
- На второ место е сега Валандово со високи 96 % активна транспарентност, додека на трето место изби Струмица со 91 %. Четврто, како и лани, останува Конче, а едно место подолу е Василево.
- Дојран останува на последната позиција во регионот, со годишно намалување на процентот на исполнетост на обврските од активната транспарентноста за 14 процентни поени.

Активна транспарентност на општините од Југоисточниот Регион

Ранг	Општина	Резултат
1	Гевгелија	98,6 %
2	Валандово	95,7 %
3	Струмица	91,4 %
4	Конче	88,4 %
5	Василево	87,0 %
6	Ново Село	82,6 %
7	Радовиш	78,6 %
8	Босилово	72,5 %
9	Богданци	71,4 %
10	Дојран	50,0 %

Југозападен Регион 78 % (лани 73 %)

- Со постојано подобрување за едно место нагоре во последните неколку години, Југозападниот Регион се искачи на третата позиција меѓу регионите според активната транспарентност.
- Кичево му го презеде приматот на Центар Жупа со подобрување од дури 37,1 процентен поен во однос на лани и од ланското претпоследно место во регионот, сега е на првата позиција.
- Некогаш неприкосновениот на првата позиција во регионот според активната транспарентност, Охрид, годинава е четвртото место, бидејќи ланското трето место годинава му го зазеде Дебрца.
- На двете најниски позиции остануваат Струга и Пласница.

**Активна транспарентност на
општините од Југозападниот Регион**

Ранг	Општина	Резултат
1	Кичево	97,1 %
2	Центар Жупа	92,8 %
3	Дебрца	89,9 %
4	Охрид	85,7 %
5	Дебар	80,0 %
6	Вевчани	78,3 %
7	Македонски Брод	67,1 %
8	Струга	65,7 %
9	Пласница	46,4 %

Пелагониски Регион 75 % (лани 73 %)

- Некогашниот лидер, а потоа и вицешампион меѓу регионите според активната транспарентност, Пелагонискиот Регион, годинава е на четвртата позиција, со просечно исполнување на обврските над 75 %.
- Битола ја задржа првата позиција од лани, пред Демир Хисар, но падна од ланското вкупно трето место на деветтата позиција во земјава. Иако на првите две места во регионот, и двете општини годинава имаат намалена активна транспарентност во однос на лани.
- Нема промени во рангирањето на првите шест места според активната транспарентност во Пелагонискиот Регион.
- Кривогаштани годинава се искачи на седмата, од последната позиција лани.
- Со постојано намалување на обемот на објавени информации од година во година, на последното место сега е Долнени, со само 45 % исполнетост на обврските за објавување.

**Активна транспарентност на
општините од Пелагонискиот Регион**

Ранг	Општина	Резултат
1	Битола	95,7 %
2	Демир Хисар	92,9 %
3	Прилеп	85,7 %
4	Крушево	81,4 %
5	Могила	78,3 %
6	Новаци	68,1 %
7	Кривогаштани	65,2 %
8	Ресен	64,3 %
9	Долнени	44,9 %

Вардарски Регион 75 % (лани 67 %)

- По ланскиот пад за две места, Вардарскиот Регион годинава успеа да се искачи за една позиција до петтото место.
- Без промена е лидерската позиција во овој регион, на која секогаш се наоѓа Општина Велес, која годинава е и вкупно најдобро рангирана општина во земјава, или на третото место од сите анализирани институции, со исполнетост на обврските за објавување информации од високи 99 %.
- Градско му го зеде второто место на Кавадарци, иако и двете општини годинава се со подобрена активна транспарентност.
- Со огромен скок од дури 31,3 процентни поени во однос на лани, Неготино е дефинитивно најголем добитник во регионот, со што од шестото скокна на четвртото место.
- Последните три општини ги заменија позициите и годинава на последното место е Лозово, во средина е Росоман, а пред него е Демир Капија.

Активна транспарентност на општините од Вардарскиот Регион

Ранг	Општина	Резултат
1	Велес	98,6 %
2	Градско	97,1 %
3	Кавадарци	95,7 %
4	Неготино	87,1 %
5	Свети Николе	78,6 %
6	Чашка	71,0 %
7	Демир Капија	61,4 %
8	Росоман	52,2 %
9	Лозово	30,4 %

Североисточен Регион 71 % (лани 70 %)

- По ланското подобрување, Североисточниот Регион годинава повторно падна за едно место, од петтата на шестата позиција.
- Куманово ја зацврсти првата позиција во регионот, додека Крива Паланка, од ланската поделба на првото место, сега е на втората позиција. Куманово се наоѓа на вкупното 11 место во земјава, додека Крива Паланка, од некогашната трета позиција во земјава, сега се наоѓа на 43 место.
- Како и лани така и годинава, најголем добитник во регионот е Липково. Оваа општина, од последното место во регионот и од дното на табелата на вкупното рангирање во земјава, се искачи за повеќе од 50 позиции. Предминатата година имаше 12 %, лани 64 %, а годинава 81 % исполнетост на обврските за проактивно објавување информации.

- Последни во регионот остануваат Старо Нагоричане и Ранковце, едното со намалена, а другото со непроменета активната транспарентност годинава во однос на лани.

**Активна транспарентност на
општините од Североисточниот Регион**

Ранг	Општина	Резултат
1	Куманово	95,8 %
2	Крива Паланка	81,4 %
3	Липково	81,2 %
4	Кратово	64,3 %
5	Ранковце	52,2 %
6	Старо Нагоричане	50,7 %

Полошки Регион 70 % (лани 65 %)

- И покрај подобрувањето во однос на лани, Полошкиот Регион остана на претпоследната позиција од регионите, на која се наоѓа неколку години. Сепак, регионот, од година во година, ја намали на незначителна разликата во бодови во однос на регионите на погорните позиции.
- Лани подобра за 24, а годинава за нови 10 процентни поени, Брвеница се зацврсти на првата позиција во регионот со постојано подобрување на својата активна транспарентност.
- Тетово се врати на втората позиција по ланскиот пад на четвртата, а Теарце, од втората, падна на третата позиција.
- Гостивар останува на петтата позиција, а на шестата сега е Јегуновце, кое лани беше претпоследно.
- Нема промена на последното место, кое неколку години по ред го зазема Врапчиште, и покрај значителното подобрување во процентуалната исполнетост на обврските за проактивно објавување информации во последните две години.

**Активна транспарентност на
општините од Полошкиот Регион**

Ранг	Општина	Резултат
1	Брвеница	92,8 %
2	Тетово	80,0 %
3	Теарце	79,7 %
4	Маврово и Ростуше	76,8 %
5	Гостивар	72,9 %
6	Јегуновце	66,7 %
7	Боговиње	59,4 %
8	Желино	58,0 %
9	Врапчиште	40,6 %

Скопски Регион 66 % (лани 59 %)

- Петта година по ред, најголемиот регион во земјава, Скопскиот, е на последното место меѓу регионите според активната транспарентност на општините во него. Годинава, сепак, за првпат овој регион влезе во повисоката оценка на институции со 'добра' активна транспарентност, бидејќи го надмина прагот од 60 % исполнетост на обврските за проактивно објавување информации.
- Со 97 %, Карпош и годинава, како и многу години по ред, е лидер во Скопскиот Регион според активната транспарентност.
- Лани на второто место, годинава Илинден падна за едно место подолу, препуштајќи му ја вицешампионската позиција на Центар, кој од ланското 8-мо, сега се искачи на 2. место.
- Следни како и лани, се Кисела Вода и Гази Баба. Со скок од цели 10 места, Бутел стигна до шестата позиција од ланското 16 место.
- Град Скопје падна од седмата на осмата позиција, која годинава ја дели со Чаир, кое има подобрување од шест места.
- Зелениково и Арачиново и годинава се на последните две места, иако и двете имаат значително подобрена активна транспарентност во однос на минатата година.

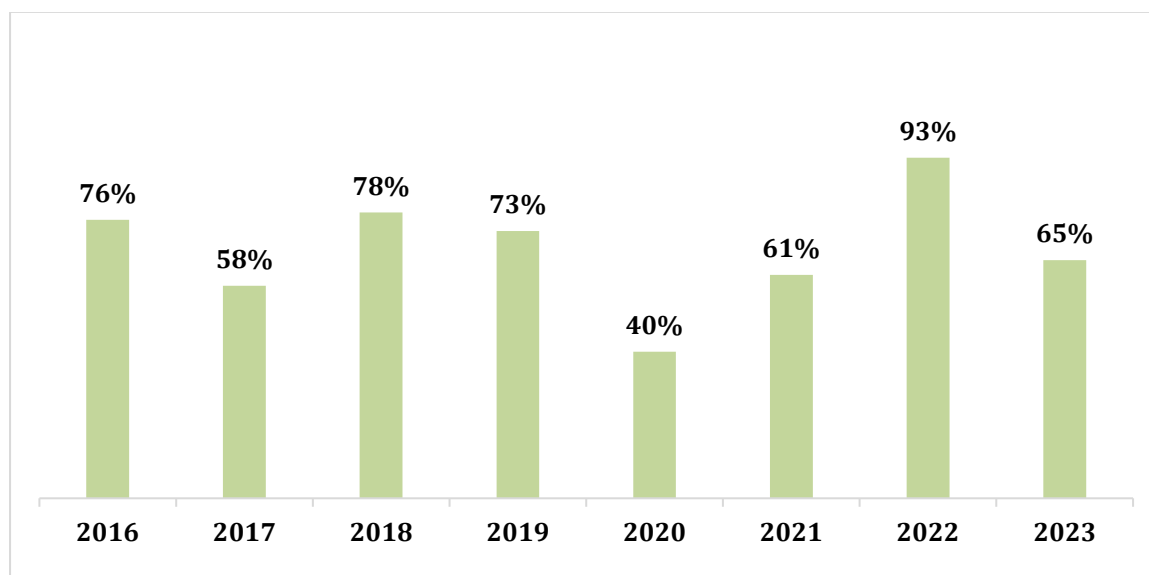
Активна транспарентност на општините од Скопскиот Регион

Ранг	Општина	Резултат
1	Карпош	95,7 %
2	Центар	94,2 %
3	Илинден	92,8 %
4	Кисела Вода	88,4 %
5	Гази Баба	87,0 %
6	Бутел	81,2 %
7	Ѓорче Петров	71,0 %
8	Град Скопје	69,6 %
8	Чаир	69,6 %
10	Аеродром	69,0 %
11	Петровец	66,7 %
12	Студеничани	56,3 %
13	Чучер Сандево	49,3 %
14	Шуто Оризари	47,8 %
15	Сопиште	44,9 %
16	Сарај	43,5 %
17	Зелениково	36,2 %
18	Арачиново	29,0 %

Институциите просечно одговорија за 17 (лани за 13) дена и само 65 % ги доставија барањата во законскиот рок (лани 93 %)

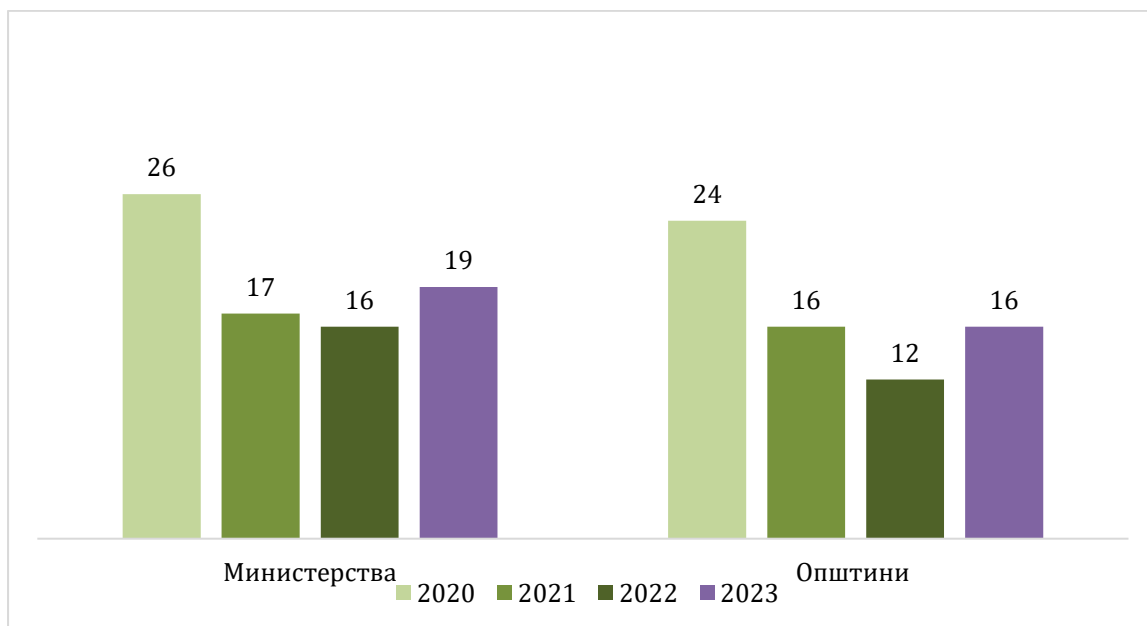
- Институциите просечно одговорија на барањата за слободен пристап што им беа доставени во ист ден и со иста содржина за 17 дена, односно само 3 дена пред истекот на максималниот законски рок. Лани, просечниот број денови за одговор беа 13, што значи извесно влошување на состојбата.
- Само 65 % од институциите одговорија на барањето во максималниот законски рок од 20 дена, останатите 34 % го доставија одговорот по истекот на овој рок, а една воопшто не одговори на барањето. Лани, пак, 93 % од институциите одговорија во законскиот рок, што е значително влошување годинава во однос на лани.

Одговори на барањата за слободен пристап во законскиот рок (сите институции)

- Секогаш во овие истражувања, општините беа подобри од министерствата, како според просечниот број денови за кои одговориле на барањата, така и според процентот на барања што ги одговориле во рамките на максималниот законски рок за одговор. Годинава, општините просечно одговорија на барањата за 16 дена, додека министерствата за 19 дена. Но, во однос на процентот на барањата одговорени во законскиот рок, кај општините тој изнесува 64 %, а кај министерствата 71 %.
- Најбрз одговор, само за еден ден, пристигна од пет институции – општините Демир Хисар, Конче, Маврово и Ростуше и Пласница и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство. Воопшто не одговори Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците.

Просечен број денови во коишто одговориле на барањата за пристап

Победници и губитници

- Само околу половина (54 %) од вкупно опфатените 98 институции ја подобриле својата активна транспарентност во 2023 година во однос на 2022 година.
- Од друга страна, дури 39 % од институциите објавиле помалку информации од лани, додека кај 7 % од институциите нема ни подобрување ни влошување на активната транспарентност.
- Најголемо поединечно подобрување има кај Бутел (за 54 процентни поени), Кичево (за 37 процентни поени) и Неготино (за 31 процентен поен). Најголемо намалување на активната транспарентност имало кај Богданци (за 17 процентни поени).
- Кај министерствата, најголемо подобрување има кај Министерството за труд и социјална политика. Спротивно, најголемо влошување имало кај Министерството за образование и наука.

Годишна промена во активната транспарентност (2023/2022 година)

Институција	Промена во процентни поени	Институција	Промена во процентни поени
Бутел	53,7	Маврово и Ростуше	1,4
Кичево	37,1	Теарце	1,4
Неготино	31,4	Штип	1,4
Демир Капија	29,5	Кочани	1,3
Чаир	27,6	Сопиште	0,0

Центар	24,6	Старо Нагоричане	0,0
Арачиново	20,3	Новаци	0,0
Зелениково	18,8	Охрид	0,0
Кривогаштани	18,8	Министерство за одбрана	0,0
Чучер Сандево	16,0	Влада на РСМ	0,0
Липково	14,5	Босилово	0,0
Јегуновце	13,1	Министерство за здравство	-0,4
МТСП	12,4	МИОА	-0,5
Чешиново-Облешево	11,6	Чашка	-0,8
Врапчиште	11,6	Битола	-1,4
Росоман	10,2	Валандово	-1,4
Брвеница	10,2	Дебар	-1,4
Градско	8,7	Ресен	-1,4
Делчево	8,5	Петровец	-1,4
Пласница	7,3	Карпош	-1,4
Дебрца	7,3	Конче	-1,5
Куманово	7,2	МПС	-2,1
Тетово	7,1	МЖСПП	-2,6
МНР	6,5	Пехчево	-2,8
Пробиштип	6,2	Демир Хисар	-2,8
Зрновци	5,8	Долнени	-2,9
Кавадарци	5,7	Шуто Оризари	-2,9
Гевгелија	5,7	Град Скопје	-2,9
Министерство за економија	5,7	Илинден	-2,9
МТВ	5,4	Студеничани	-3,1
Гази Баба	5,3	Министерство за правда	-4,1
Радовиш	5,0	МВР	-4,2
Центар Жупа	4,4	Сарај	-4,3
МЗШВ	4,4	Свети Николе	-4,3
Струмица	4,3	Василево	-4,3
Крушево	4,3	МЛС	-4,6
Карбинци	4,3	Ѓорче Петров	-5,1
Боговиње	4,3	Министерство за култура	-5,4
Ново Село	4,3	Аеродром	-5,6
Гостивар	4,3	Македонска Каменица	-5,7
Министерство за финансии	3,7	Кратово	-5,7
Кисела Вода	2,9	Ранковце	-5,8
Виница	2,9	Крива Паланка	-7,2
Вевчани	2,9	Желино	-7,2
Струга	2,8	МОН	-9,1
Прилеп	2,8	Македонски Брод	-11,5
Велес	2,8	Лозово	-13,1
Могила	1,5	Дојран	-13,8
Берово	1,4	Богданци	-17,2

Прилози: Прашалници за истражување

1. Прашалник за истражување на активната транспарентност на министерствата и на Владата за изработка на Индексот на активна транспарентност

Прва група прашања: Пристап до информации

1. Дали има на интернет-страницата посебен оддел за пристап до информации?
2. Дали се објавени основни податоци за контакт со службеното лице за посредување со информации (име и презиме, телефон и е-адреса)?
3. Дали е објавен начинот за поднесување барање за пристап до информации?
4. Дали е објавена листа на информации со кои располага институцијата?
5. Дали се објавени основни податоци за контакт со имателот на информацијата (адреса, телефон и е-адреса)?

Втора група прашања: Одговорност, отчетност и интегритет

6. Дали се објавени податоци за министерот (биографија, контакт и сл.)?
7. Дали е објавен список на вработени лица/раководители со контакти?
8. Дали е објавена организациската структура (шема, органограм) на институцијата?
9. Дали се објавени податоците за контакт со лицето овластено за заштитено внатрешно пријавување (име и презиме, телефон, е-адреса)?
10. Дали се објавени соопштенија до јавноста и/или информативни билтени или друг облик на информирање?

Трета група прашања: Информации за надлежноста и за услугите

11. Дали се објавени информации за надлежностите на институцијата?
12. Дали се објавени законите кои се однесуваат на надлежноста на институцијата?
13. Дали се објавени прописите што ги донесува институцијата во вид на подзаконски акти?
14. Дали е објавен стратешкиот план и/или стратегијата за работа?
15. Дали е објавен годишен план и/или програма за работа за тековната година?

Четврта група прашања: Буџетска и финансиска транспарентност

16. Дали е објавен буџетот на институцијата за тековната година?
17. Дали е објавена завршна сметка на буџетот за претходната година?
18. Дали се објавуваат ревизорските извештаи?
19. Дали е објавен годишниот план за јавни набавки за тековната година?
20. Дали се објавуваат огласи за јавни набавки за тековната година?
21. Дали се објавуваат известувања за склучен договор од јавни набавки?

Дополнителни прашања за Министерството за финансии (од четврта група прашања: Буџетска и финансиска транспарентност)

22. Дали се објавуваат месечни извештаи за извршување на буџетот за тековната година?
23. Дали се објавува извештај за извршување на буџетот за првите шест месеци од годината во претходната година?
24. Дали се објавуваат податоци за јавниот долг на РСМ во претходната или тековната година?

Рок во којшто институцијата одговорила на барањето за слободен пристап до информации од јавен карактер.

2. Прашалник за истражување на активната транспарентност на општините и на Град Скопје за изработка на Индексот на активна транспарентност

Прва група прашања: Пристап до информации

1. Дали има на интернет-страницата посебен оддел за пристап до информации?
2. Дали се објавени основни податоци за контакт со службеното лице за посредување со информации (име и презиме, телефон и е-адреса)?
3. Дали е објавен начинот на поднесување на барање за пристап до информации?
4. Дали е објавена листа на информации со кои располага институцијата?
5. Дали се објавени основни податоци за контакт со имателот на информацијата (адреса, телефон и е-адреса)?

Втора група прашања: Одговорност, отчетност и интегритет

6. Дали се објавени податоци за градоначалникот (биографија, контакт и сл.)?
7. Дали е објавен список на вработени лица/раководители со контакти?
8. Дали е објавена организациската структура (шема, органограм) на институцијата?
9. Дали се објавени податоците за контакт со лицето овластено за заштитено внатрешно пријавување (име и презиме, телефон, е-адреса)?
10. Дали се објавени соопштенија до јавноста и/или информативни билтени или друг облик на информирање?
11. Дали се објавува статутот на општината?
12. Дали се објавуваат службените гласила на општината?
13. Дали се објавуваат дневните редови за седниците на Советот на општината?

Трета група прашања: Буџетска и финансиска транспарентност

14. Дали е објавен буџетот на институцијата за тековната година?
15. Дали е објавена завршна сметка на буџетот за претходната година?
16. Дали се објавува граѓански буџет?
17. Дали се објавуваат квартални извештаи за извршување на буџетот за претходната година?
18. Дали се објавуваат ревизорските извештаи?
19. Дали е објавен годишниот план за јавни набавки за тековната година?

20. Дали се објавуваат огласи за јавни набавки за тековната година?
21. Дали се објавуваат известувања за склучен договор од јавни набавки?

Четврта група прашања: Информации за надлежноста и за услугите

22. Дали се објавени информации за надлежностите на институцијата?
23. Дали се објавени законите кои се однесуваат на надлежноста на институцијата?
24. Дали се објавени прописите што ги донесува имателот на информации во вид на подзаконски акти?
25. Дали се објавени услугите што ги дава институцијата?
26. Дали се објавуваат ДУП/ГУП (информации за урбанистичкото планирање)?
27. Дали се објавуваат информации за урбанистичкото планирање (одобренија за градба)?
28. Дали се објавуваат информации за заштита на животна средина?
29. Дали се објавуваат информации за локален економски развој?
30. Дали се објавуваат информации за комуналните дејности?
31. Дали се објавуваат информации за културата?
32. Дали се објавуваат информации за спортот и рекреацијата?
33. Дали се објавуваат информации за социјална заштита и заштита на децата?
34. Дали се објавуваат информации за образованието?
35. Дали се објавуваат информации за здравствената заштита?
36. Дали се објавуваат информации за мерките за заштита и спасување на граѓаните?
37. Дали се објавуваат информации за противпожарната заштита?
38. Дали се објавуваат информации за надзорот над вршењето на работите од надлежност на институција?
39. Дали е објавена информација за стапката на данокот на имот што ја пропишува општината?
40. Дали е објавена информација за надоместокот за уредување на градежно земјиште?

Рок во којшто институцијата одговорила на барањето за слободен пристап до информации од јавен карактер.